

(5) חלוקה (5) (5)

(2) חלוקה (32)

כא להתרחק מן העריות וכו' סעיפים :

א) א) צריך אדם להתרחק מהנשים א מאד מאד כ' ב) ואסור לקרוב בדיו או בדגליו ולרמוז בעינו לאחד מהעריות
 ג) ואסור לשחוק עמה להקל ראשה כנגדה ב' ד) או להכניס (6) ביופיה : ואפילו להריות בבשמים שעליו אסור
 ד) ואסור להסתכל בנשים שעומדות על הכביסה ה' ואסור להסתכל בבגדי צבעונים של אשה שהוא מכירה אפי' אינם עליה שמא יבא להרהר בה . פגע אשה בשוק אסור (6) להלך (5) אחריה (ה) אלא רץ (ו) ומסלקה לצדדין (ז) או לאחריו (8) : ולא יעבור בפתח אשה (3) וזנה אפילו ברחוק ד' אמות ה' והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה ונחבין ליהנות ממנה כאלו נסתכל בבית * התורף (פ' עופ) שלה וואסור לשמוע ד' קול (ז) ערוה או לראות שער (ט) והמתכוין לאחד מאלו הדברים כ' מכן אותו מכת מרדות (י) ואלו הדברים אסורים גם בחייבי לאוין :

ב) לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק ה' (3) (א) (3) א) את פנייה ואחת אשת איש :
 ג) מותר להסתכל בפנייה לברקה אם היא יפה שישאנה בין שהיא בחולה או בעולה (2) (ב) ולא עוד אלא שראוי לעשות כן (ג) אבל לא יסתכל בה בדרך זנות (ד) ועל זה נאמר ברית כרתו לעיני ומה ארבונו על בחוליה :

(6) חלוקה (10) (10) (10)

בדבר מלבושים שבמדינה זו אם יש חשש איסור מלבושי נכרים והבאים לכאן מפולין אם רשאים ללבושן

יד מרחשון תשי"ב
 מע"כ ידידי הרב המופלג מהירר בנימין זקער שליט"א.

בענין המלבושים שבמדינה זו שאין חלוק בין ישראלים לנכרים אם מחוייבין בני פולין שכאו לפה וגם הטלדים מהם כפה ללבוש אותן המלבושים שהיו נוהגין בטולין מצד האיסור דמלבושי נכרים ואף שהאב כבר שינה כבואו לפה היה זה באיסור שנשאר האיסור כדאיחא בח"ס האו"ח ס"ס קנ"ט. והעולם כמעט כולם נוהגין היתר אף יראי ה' אם יש ממש בהיתרם.

הנה שיטת מהרי"ק. כשורש פ"ח שלובא שום דין שנצטרך ללבוש בגדים אחרים מהנכרים ורק אם לבישת הנכרים היא פריצות ודרך גאון והישראלים הנהיגו שלא ללבושם יש בזה האיסור. כן אם הוא בלא שום טעם וצורך אלא לחק הבל רשות אסור שהלבישה בזה מראה שהוא רק להדמות אליהם וזא"כ למה יעשה כדברים החמורין האלה וזוה משמע שאסור אף שלא הנהיגו עדין ישראל כלום. ועוד חידש מהרי"ק קולא שאף באלו שהוא בלא טעם וצורך אלא להיק הבל ושטות אינם אסורין אלא כשהוא עושה כדי לדמות אליהם ולא להועלת ידועה והוכיח זה מתוספתא. שהניא האומר אל הפסוק בינינו פן תסס אהבתנו יש בו משום דרכי האמרי ואם מפני הכבוד מותר הרי לך דכל שהוא משום תועלת וכבוד מותר אפי' בהרגילו בו אמוריים משום חוקים. אבל הבגדים שיש בהן פריצות מאש שנעשו

מחדש בבגדי נשים אף שבעה"ד כיון שגם הישראליות מלבושות בהן גם מתחלה אין להחשיבן מלבושי נכרים מצד עצם הבגדים אבל עצם הפריצות אולי יש להחשיב מחוקות העכרים וממילא יש לאסור בגדים אלו לישראליות לבד ענין הפריצות מצד (10) גם מצד מלבושי נכרים.

א"ר יצחק כ"ח. באשה ערוה לכאן אילמא לאסתובלי בה הוא א"ר ששם למה מנה הברוב תבשימן שברוח עם תבשימן שבכנים לומר לך ככל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במסך התורף אלא כפי באשתו ולקיש אמר רב חסדא ע"ק באשה ערוה שאמר ג' שוק עברי נדרות וכתוב 'תגל ערוהך וגם הראה דפתך * אבד שמאל יקול באשה ידעוה שגא' כ"י קולך ערב ומדאך נאה אמר רב ששם ישער באשה ערוה ש"שגא' שעוד כעדר העוים .

(2) חלוקה (78)

אמר הנאיירי אלו יוצאות שלא כהבה העוברת על דת משה ויהודים פלומר לא סוף דבר בזינתה התה בעלה שאיבדה כהבה אלא אף העוברת על דת משה ויהודית ודת משה נאמר על כצות הכתובות בתורה או הרמזות בה ודת יהודית הוא נאמר על כהגים הנהגים באומה מצד צניעות להיות בנות ישראל יתירות במדת צניעות על כל שאר נשים ודרך הקומה צריך שתדע שלא נאמר בעוברת על דת משה שאיבדה כתבתה אלא כשהיא מכשלת את בעלה בהם) או בדברים שגורמת לבעלה בעברתה מכשול או תקלה כמו שיתבאר בפרטים הא כל שיירח לעצמה במצות שאין לבעל בעברתה מכשול או תקלה לא א"ה כתבתה

נאחר כך פירש פרטים שבדת יהודית וכלם ענינים של צניעות ומסורת שהם דברים של פריצות ויוצאים מהם דרכים ושכילים לזנות ופירש בהם יוצאה בשוק וראשה פרוע ופירשו בגמרא שזו כן התורה היא ובכלל דת משה וכדכתיב ופרע את ראש האשה כלומר זאת ולא אחרת ותנא דבי ר' ישמעאל מכאן אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפירוע הראש אלא שפירשו זו שנכללה בדת יהודית ולא בדת משה שאינה יוצאה בגלוי שיער לגמרי אלא שהניחה קלתה ועל ראשה ומן התורה אין זה פרועת ראש לגמרי אף בשוק אלא שבדת יהודית אין זה נספיק בשוק או אף במבוי מפלש שבקיעת רבים כצויה בו עד שיחכסה שערה במספחה

(3) חלוקה (10) (10) (10)

הדברים שאם עשתה אחת מהן עברה על דת משה . יוצאה בשוק ושער ראשה גלוי . או שנודרת או שנשבעת חן ואינה מקיימת . או ששמשוה במתה והיא נדה . או שאינה קוצה לה הלה . או שהאשלה את בעלה דברים אמורים אבל שקצים ומשמים ונבלות אלא דברים שאינם מעושיין . והואך יודע דבר זה כגון שאמרה לו פירות גלוני כדן תקנם לי ועימם זו פלונית הפרישה לי . ופלוני תהם מידר לי את הכתם ואחר שאכל יא בא עליה שאל אותו פלוני ואמר לא היו דברים מעולם . וכן אם הוחזקה נדה בשכנותיה ואמרה לבעלה מהתורה אני ובא עליה ; יב וזו היא דת יהודית הוא כהנה הצניעות שנהנו בנות ישראל . ואלו הן הדברים שאם עשתה אחת מהן עברה על דת יהודית . יוצאה בשוק או למבוי ופ מפלש והאשה פרוע ואין עליה ונדרים ככל הנשים . אע"פ שעברה כסוסה במספחה . או שהיתה מזה בשוק ונדר ונדר וכיוצא בו כנגד פניה על פדחתה או על לחיה כדרך שעושות העכ"ם הפריצות . או שמוזה בשוק ומראת זרועותיה לכני אדם . או שהיתה משחקת עם הבחורים . או שהיתה תלכנת התשמיש בקול רם כבעלה עד ששכנותיה שומעות אותה מדברת על עסקי תשמיש . או שהיתה בקללת אבי בעלה בפני בעלה :

(4) חלוקה (10) (10) (10)

ותאנא , תמשא ערומא (יש תקונין) אתגלין בה . פסטרך דדינין . תמשה . ודינין תמשה (יש פסטרך דדינא ודינהא) אתפשטן קמאתן וארבעין ותמנא ארתי . והכי תנא קול באשה ערוה . שער באשה ערוה . שוק באשה ערוה . יד באשה ערוה . רגל באשה ערוה . דאף על גב דתרין אלין לא שנייה תכרנא . תרין אלין תמיר מערוה אעין :

תשובה: ראשית כל עלינו לבאר שהאיסור לנשים לצאת ברחובות העיר בשמלות ללא שרולים, הוא איסור חמור ביותר, וכמבואר במסכת כתובות (דף עב:), שהעוברת על דת משה ויהודית, כגון שמראה זרועותיה לבני אדם, תצא בלי כתובה. סוטה (ג:): מבואר, שעון זה גורם לסילוק שכינה מיראל, שנאמר והיה מונך קדוש ולא יראה כך ערות דבר ושב מאחריך. והדבר ברור שנשים שהולכות ברחוב בבגדי פריצות כאלה עוברות גם על איסור ולפני עור לא תתן מכשול, שהן גורמות לאנשים להסתכל בהן, ולכואב לידי הרחורי עבירה הקשים מעבירות. ועוברים על הפסוק ונשמרת מכל דבר רע. כמבואר במסכת עבודה זרה (כ:). וכתבו התוספות שם שהוא איסור מן התורה.

שוק נראה שהוא פרק התחתון מארכובה עד כף העקב, אבל מן הארכובה ולמעלה לא היה צורך להשמיע. הרי כתב הראב"ד שבאיש דרכו להיות מגולה, וזה אינו אלא בפרק התחתון; שוק המוזכר באדם היינו מרק התחתון, וכל טפח מגולה אסור. אולם משנה ברורה. הקל בפרק התחתון... וכן נראה, שאם באנו לאסור גם פרק הקנה, אם כן אף מקצתו אסור וכן במקום שהולכות יחפות, ודאי. מגולה קצת פרק התחתון, ומהו היה נראה ששוק המוזכר כאן, היינו שוק שאצל הירך ולפי זה לא מתבאר בגמרא דין פרק התחתון וחלוי במנהג, כמו שכתב הפרי מגדים. וקשה להכריע בדבר.

(8) ויהי נא (חזק ע, סו)

נבמקור היראה שעל אגרת היראה לרבנו יונה סו רנד הוסיף, שיש בכך גם איסור משום לא תחמוד - לא תחמיד.

(11) ויהי נא (חזק ע, סו)

בנה עין לרבנו הארי"ל ז"ל בפשע מאמרי רש"י, מה שכתב בביאור הנזכר, והבספרי הק' "מקבצאל" פתקה, פסיקתא דשמיאי, דגם להבין זה הקדוש הנזכרים, החלק מן היד ומן הרגל שדרכו להיות מגולה, כגון הפך והאצבעות, מה לקרות כנגדם, דאין נקרא על זה שם ערוה.

עה להזהר מגלוי שער וקול אשה בשעת ק"ש וכן שלא לקרותה כנגד הערוה. וכו' ו' סעיפים:

א * טפח מגולה (ב) באשה (א) * במקום שדרכה (ב) לכסותו אפי' היא (ג) אשתו (ד) אסור לקרות ק"ש (ו) כנגדה: הגה ו"א דוק נאשמו (ה) אכל (ו) נאשה אחרת חסילו (ז) פחות (ח) מטפח הוי ערוה.

המנהג שדרכו להיות מגולה נאשמו מקום (ד) וכן נכנסות רגל עד השוק ונאשמו עד המקום שנקרא קניא ז"ל [במקום שדרכו לילך יחף מותר לקרות כנגדו שכן אלו על לידו הלאור ונמקום שדרכו לכסות שיעורן טפח כמו שאר גוף האשה (ו) אכל זרועותיה ושוקה חסילו רגליו לילך מגולה כדן הפרוזה אסור:

(13) ויהי נא (חזק ע, סו)

(14) ויהי נא (חזק ע, סו)

ט. וזה שיעור הכיסוי באיברים השונים:

בצוארה - במקום חיבור הצוואר לגוף ולמטה (כב). בזרועותיה - עד מתחת למרפק (כג) כולל המרפק עצמו (כד).

זרוע: יש חיוב לכסות את הזרוע. יש אומרים שיש לכסות עד המרפק ויש אומרים עד כף היד. והדבר תלוי במנהג המקום ואין דעת מורי ורבי הרב צבי יהודה הכהן לוק נוחה מזה. והמרפק עצמו גם צריך להיות מכוסה. והשרוול צריך להיות עשוי בצורה כזאת שהזרוע (כולל מרפק) לא יתגלה אפילו מעט מן המעט על ידי תנועת היד, כגון בזמן מלאכה.

(כג) משניב ס"י עה סק ב וסיק ז, חיי אדם כלל ד בן ו ובכף החיים ס"י עה אות ב-ג. ועל זה נאמר במשנה ובגמרא כתובות עב ע"א: איזה דת יהודית וכי טוהה בשוק - שמראה זרועותיה לבני אדם, המקור לחיוב הכיסוי עד מעבר למרפק - במשנה אהלות פרק א משנה ח. שהגדרת הזרוע: העצם שבין הכתף לבין המרפק, יש לציין שהחזון איש באריח ס"י טז ס"ק ח מטופק אם פרק היד אינו בכלל זרועותיה, ידאפשר דגם אמת היד עד שורש היד יש לכסותה, ע"י בספר בית ברוך על חיי אדם שם ס"ק ו. מכל מקום לדעת כל הפוסקים הנ"ל וכן דעת הא"ר, הבן איש חי ופוסקים נוספים הנוכחים בכף החיים שם - אין הדבר תלוי במנהג כלל, אלא שמן הדין אין צורך לכסות אלא אחר המרפק ולא עד כף היד. וכן הכריע הגרי"מ פיינשטיין שליט"א בשו"ת אגרות אריח ס"י מב, ע"י גם בשו"ת יביע אומר חלק ו אריח ס"י יד ס"ק ג.

שוק: יש חיוב לכסות את השוק. יש אומרים עד הקרסול, ויש אומרים עד הברך. וכן הכריע המשנה ברורה (ע"ד הברך). וצער גדול יש למורי ורבי הרב צבי יהודה על הכרעה זו. והברך עצמה חייבת להיות מכוסה. ויש לזוהר זהירות מופלגת. שהברך תהיה מכוסה ולא תתגלה. אף מעט מן המעט, בכל מצבי הגוף. כגון ישיבה, הרמת ידים, התכופות, ריצה - ולכן יש שפסקו שאורך השמלה צריך להיות 10 ס"מ מתחת לברך. והשמלה צריכה להגיע עד למטה מן הברך אפילו אם לובשת גרבים אטומות. אמנם למחמירים לכסות עד כף הרגל, גרבים אטומות מועילות מלמטה מן הברך, אבל גרבים שקופות אינן מועילות.

אכן יש לציין, שיש מקור לכך שמן הדין יש לכסות את כל היד עד תחילת כף היד - ע"י זוהר הובא בבן איש חי פרשת בא (שנה ראשונה) סעיף יא, ובכף החיים ס"י עה אות ב, שרק האצבעות וכף היד נקראים מקומות שמוותר לגלותם, וגם הגרי"ב זילבר שליט"א כתב בכמה מקומות: מה שנזקק מקום שהשרוול ארוך עד כף היד, יש לו שורש כדן (קונטרס מלבושי נשים עמ' ה), שרולים קצרים אפילו (רק) עד המרפק יש לומר דאסור מן התורה (שם עמ' ט), ובספרו בית ברוך חלק א עמ' קא: ידענו שאין לא הוי כשהולכים בידיים מגולות עד הזרוע, וכל שכן כשהולכים בחוץ, ויש בזה משום אל תטוש תורת אמך ונחגו מאו ומקדם בשרוולים ארוכים עד האצבעות ולכל הפחות עד כף היד, וכנזכר לעיל מסתפק בזה גם החזון איש.

שאר מקומות הגוף: יש לכסות כל מקומות הגוף (ורק נתמעטו פניה, ידיה ורגליה כמבואר לעיל): הכתף והגב, הכתפים והמתנים. ויש לזוהר מגלות הגב כאשר מתכופת.

(כד) שאם לא כן בכל תנועה קלה יתגלה מקום הצריך להיות מכוסה. ע"י קונטרס דיני מלבושי נשים עמ' יד שאף לידה צריכה לכסות מרפקה, ע"י שם בעמ' ח-ט, שאף אם אינה הולכת בקביעות בורע מגולה רק שלפעמים מתגלה הזרוע - נקראת עוברת על דת, שכן כתב בעל ההפלאה בקונטרס אחרון ס"י קטו על דברי המשנה: הטוהה בשוק, ודיינו שע"י מלאכה נתגלו זרועותיה ולא שגלחה בכוונה, והוא דבר פשוט שצריך השרוול להגיע עד למרפק, ואם יגיע רק בדיוק מצומצם, בהכרח יתגלה מן הזרוע בעת תנועותיה.